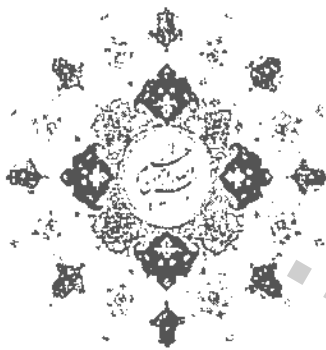

بودجه و بودجه ریزی
(بر مبنای نظام بودجه ریزی جدید دولت)

مؤلف: دکتر پرویز سعیدی

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

عضو انجمن مسابداران قهره ایران

سعیدی، پرویز، ۱۳۴۴ -

بودجه و بودجه‌ریزی (بر مبنای نظام بودجه‌ریزی جدید دولت) /
مؤلف پرویز سعیدی. -- تهران: نگاه دانش، ۱۳۸۴.
غ ۲۷۲ ص: جدول، نمودار.

ISBN: 964-7119-50-X ۲۸۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

کتابنامه: ص. ۲۴۹-۲۵۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. بودجه -- ایران. ۲. بودجه‌ریزی -- ایران. الف. عنوان.

۳۵۲/۴۸۰۹۵۵

HJ ۲۱۵۴ / ۲ / ۷ ب ۸۸

۲۰۱۷۱ - ۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات نگاه دانش

نام کتاب :	بودجه و بودجه‌ریزی
مؤلف :	دکتر پرویز سعیدی
ناشر :	نگاه دانش
طراح :	مسعود جهانشاهی
حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی :	شرکت سامانه سازان پردازش
نوبت چاپ :	اول - پائیز ۱۳۸۴
تیراژ :	۳۰۰۰ نسخه
قیمت :	۲۸۰۰۰ ریال
لینوگرافی / چاپ / صفافی :	ترمه / گنج شایگان / چاوش
شابک :	X - ۵۰ - ۷۱۱۹ - ۹۶۲

حق چاپ برای مؤلف محفوظ می‌باشد.

انتشارات نگاه دانش: انقلاب - خ ۱۲ فروردین - ساختمان ناشران پلاک ۱۶ - طبقه ۲ - واحد ۲

تلفن : ۶۶۹۵۴۸۹۲

به نام یگانه هستی بفش

پیش گفتار

بودجه مهمترین سندی است که دولت تهیه می کند و مهمترین اطلاعی است که میان قوه ی مجریه و مقننه رد و بدل می شود.

بودجه نشانگر نحوه نگرش دولت به مسائل اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است. به عبارت دیگر، تدابیری که دولت برای حل مسائل اقتصادی و اجتماعی اتخاذ می کند، در بودجه انعکاس می یابد. در واقع بودجه شکل خلاصه شده ای از چگونگی برنامه ریزی، سازماندهی، هدایت و کنترل روند مالی یک دولت است که از پشتوانه فکری منسجم و ارگانیک تخصیص منابع مالی و غیر مالی محدود در مقابل نیازهای نامحدود در سطح کلان برخوردار است.

نویسنده کتاب امیدوار است که بتواند خواننده را در خصوص بودجه و بودجه ریزی و اصطلاحات و مفاهیم روتنه ای چگونگی و روند اجرای آنها در تئوری و عمل با توجه به آخرین تغییرات شیوه بودجه ریزی آگاه نساید. همچنین کوشش شده است تا مطالب کتاب به طریق خودآموز ارائه شود و در پایان هر فصل به خودآزمایی می پردازد.

مطالب این کتاب در دوازده فصل تنظیم شده است که شامل:

اول : نظام بودجه ریزی جدید دولت، که این فصل به مطالبی در خصوص چگونگی بودجه ریزی پیشنهادی صندوق بین المللی پول در ایران می پردازد.

دوم : اختصاص به تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه دارد. این فصل مهمترین مرحله از مراحل بودجه است که به چگونگی تهیه آن پرداخته شده است.

سوم : تصویب و جریان سیاسی بودجه که در این فصل به چگونگی تصویب بودجه پیشنهادی در مجلس شورای اسلامی پرداخته شده و موارد خاصی از بودجه را تشریح می کند.

چهارم : اجرا و رسیدگی بر اجرای بودجه. در این فصل به چگونگی اجرای بودجه در دستگاههای اجرایی پرداخته شده و نحوه مراحل خرج در دستگاههای مذکور می پردازد.

پنجم : نظارت و کنترل بودجه ؛ در این فصل به چگونگی نظارت و کنترل سازمانها و دستگاههای نظارتی دولت (قوه مجریه)، قوه مقننه و قوه قضائیه پرداخته شده است.

ششم : طبقه بندی بودجه. در این فصل انواع طبقه بندی بودجه دولت با توجه به نظام جدید بودجه ریزی دولت بیان شده و بطور مشروح به آنها پرداخته شده است.

هفتم : تفریغ بودجه. در این فصل به تعاریف تفریغ بودجه و اهداف آن پرداخته شده و به چگونگی تفریغ بودجه در سالهای قبل و بعد از انقلاب اسلامی اشاره و در پایان این فصل گزارشی از تفریغ بودجه در سال ۱۳۸۰ کل کشور آمده است.

هشتم : نقش ماکرواکنومیک بودجه و برنامه ریزی اقتصادی، در این فصل به نقش برنامه های کلان اقتصادی دولت که اثر بودجه ای بر رفتار دولت دارد پرداخته شده و علاوه بر نقش مالیه عمومی در این خصوص به روشهای تامین مالی و برنامه ریزی اقتصادی اشاره شده است.

نهم : مشکلات اساسی بودجه نویسی در کشورهای در حال توسعه؛ در این فصل به وضعیت بودجه ریزی در کشورهای در حال توسعه و علل ناکامی آنها در برنامه ریزیهای اقتصادی پرداخته شده و دیدگاههای مکاتب اقتصادی در این خصوص ارائه شده است.

دهم : مباحث نوین در بودجه ریزی؛ در این فصل جهت آشنایی به تحولات بودجه ریزی در بخش دولتی و مؤسسات انتفاعی پرداخته شده و سعی شده آخرین مطالب در این خصوص که در اکثر بنگاههای اقتصادی اعمال می شود ارائه شود.

یازدهم : تعاریف و اصطلاحات بودجه ای؛ در این فصل به بعضی از مفاهیم و تعاریف آنها پرداخته شده تا درک مشترک از اصطلاحات بودجه ای برای خوانندگان ایجاد شود.

دوازدهم : سئوالات چندگزینه ای؛ در این فصل به سئوالات چند گزینه ای از متن کتاب و تعداد کثیری سئوالات امتحانی در سطح آزمون کارشناسی ارشد ارائه شده تا دانشجویان گرامی بتوانند با سئوالات آزمونهای این دوره آشنا شوند.

همچنین فصول مذکور در این کتاب با فصول کتاب « بودجه و بودجه ریزی دولتی » از همین مؤلف که توسط مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۸۲ به چاپ رسیده است مجموعه کاملی از نظام بودجه ریزی در سطح کل کشور را تشکیل می دهد که فصول کتاب جلد اول به قرار زیر است:

فصل اول- کلیات بودجه

فصل دوم- تعاریف و اصطلاحات بودجه

فصل سوم- آشنایی با بعضی از سازمانها و قوانین کشور

فصل چهارم- اصول بودجه

فصل پنجم- کسری بودجه و روشهای تامین مالی آن

فصل ششم- روشهای بودجه بندی درآمدها

فصل هفتم- روشهای بودجه بندی هزینه ها

فصل هشتم- فرایند بودجه بندی

فصل نهم- فرهنگ سازمانی و کنترل بودجه ای

فصل دهم - پیوستها

مقدمه	۱۳
فصل اول - نظام بودجه ریزی جدید دولت	
چگونگی شکل گیری پیشنهادات صندوق بین المللی پول در خصوص طرح اصلاح نظام بودجه ریزی	۱۹
فواید و مزایای استفاده از پیشنهادات صندوق بین المللی پول در خصوص نظام بودجه ریزی	۲۱
اهداف اصلی نظام آماري دولت	۲۱
خصوصیات تهیه صورتهای مالی با توجه به پیشنهادات صندوق بین المللی پول	۲۲
۱- شفافیت عملکرد	۲۲
۲- تلقی نکردن فروش دارائی های سرمایه ای به عنوان درآمد	۲۳
۳- حسابدهی مدیران	۲۳
۴ - محاسبه بهای تمام شده طرحهای تملک دارائیهای سرمایه ای	۲۳
۵- ایجاد ترازنامه دولت	۲۴
۶- استفاده از روش تعهدی بجای روش نقدی	۲۴
ساختار و تصویر نظام آماری دولت	۲۴
نظام جدید طبقه بندی دریافت ها (منابع) و پرداخت ها(مصارف) دولت	۲۷
خلاصه واگذاری و تملک دارائیهای سرمایه ای	۳۳
خلاصه درآمدها و هزینه های دولت	۳۴
واگذاری دارائیهای مالی	۳۵
تملك دارائیهای مالی	۳۵
امور و انواع آن	۳۶
امور عمومی	۳۶
امور دفاعی	۳۶
امور اجتماعی	۳۶
امور اقتصادی	۳۷
خود آزمایی فصل اول	۳۹
فصل دوم - تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه	
مراحل یا گردش بودجه	۴۳
اهداف اصلی بودجه بندی	۴۴
اهمیت استراتژیک بودجه	۴۴
تعیین برنامه	۴۵
مراحل یا گردش بودجه در ایران	۴۸
مرحله تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه	۴۹
تهیه و تنظیم بخشنامه بودجه	۵۰
مرحله ابلاغ بخشنامه بودجه	۵۱
جهت گیری و راهبردهای اساسی لایحه بودجه کل کشور	۵۲
چگونگی ارسال بودجه پیشنهادی	۵۳

۵۳	پیوست بخشنامه بودجه کل کشور
۵۴	سقف اعتبارات هزینه ای و تملک دارایی های سرمایه ای
۵۶	برنامه زمانبندی شده تهیه و تنظیم لایحه بودجه کل کشور
۵۶	طبقه بندی اقتصادی هزینه ها
۵۷	طبقه بندی اقتصادی اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای
۵۸	تهیه و تنظیم بودجه شرکتها ی دولتی
۵۹	تهیه و تنظیم بودجه استانی
۶۳	تهیه برنامه اجرایی و شرح کمی و کیفی عملیات
۶۴	تصویب لایحه بودجه کل کشور در هیأت وزیران
۶۵	خلاصه مراحل تهیه و تنظیم و پیشنهاد بودجه کل کشور
۶۷	خود آزمایی فصل دوم

فصل سوم - تصویب و جریان سیاسی بودجه

۷۱	مرحله تصویب بودجه
۷۳	تصویب بودجه سالیانه کل کشور و زمان لازم در کمیسیون ها
۷۴	موارد خاص در تصویب بودجه
۷۵	۱- امتناع از تصویب بودجه
۷۵	۲- بودجه یک یا چند دوازدهم
۷۶	خلاصه مراحل تصویب و جریان سیاسی بودجه کل کشور
۷۷	وظایف کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی
۷۸	تعاریف و گستره پیشنهاد های نمایندگان مجلس شورای اسلامی
۷۸	۱- پیشنهاد های منطقه ای
۷۸	۲- پیشنهاد های دستگاهی
۷۸	۳- پیشنهاد های بخشی
۷۸	۴- پیشنهاد های ملی
۷۸	۵- سایر پیشنهاد ها
۸۰	خود آزمایی فصل سوم

فصل چهارم - اجرا و رسیدگی بر اجرای بودجه

۸۳	مرحله اجرای بودجه
۸۳	مراحل انجام هزینه
۸۵	مرحله اول - تشخیص
۸۶	مرحله دوم - تامین اعتبار
۸۷	مرحله سوم - تعهد
۸۷	مرحله چهارم - تسجیل
۸۷	مرحله پنجم - صدور حواله
۸۸	مرحله ششم - نظارت مالی
۸۸	مرحله هفتم - پرداخت (هزینه ها)
۹۰	مراحل درآمد
۹۰	مرحله اول - پیش بینی درآمد
۹۱	مرحله دوم - تشخیص درآمد
۹۱	مرحله سوم - وصول درآمد
۹۲	انعطاف پذیری در اجرای بودجه
۹۲	۱- افزایش بودجه (منهم بودجه)

۹۲	۲- اصلاح بودجه
۹۳	۳- کاهش بودجه
۹۳	۴- بودجه اصلاحی
۹۳	۵- اعتبار ردیفهای متمرکز بودجه
۹۴	گزارشهای بودجه ای
۹۵	۱- گزارشهای بودجه ای دستگاههای اجرایی
۹۷	۲- گزارشهای بودجه ای خزانه داری کل کشور
۹۸	خلاصه مراحل گردش اجرای بودجه
۹۹	خود آزمایی فصل چهارم

فصل پنجم - نظارت و کنترل بودجه

۱۰۳	مرحله نظارت و کنترل بودجه
۱۰۳	مرحله اول - نظارت قبل از خرج (حسابرسی قبل)
۱۰۵	مرحله دوم - نظارت بعد از خرج
۱۰۶	۱- رسیدگی به حسابها (حسابرسی بعدی)
۱۰۷	۲- نظارت قضایی
۱۰۸	۳- نظارت پارلمانی
۱۰۸	۱-۳- نظارت پارلمانی در ضمن سال مالی (نظارت سیاسی)
۱۰۸	۲-۳- نظارت پارلمانی پس از پایان سال مالی (تفویض بودجه)
۱۱۰	خلاصه مراحل نظارت و کنترل بودجه
۱۱۱	خود آزمایی فصل پنجم

فصل ششم - طبقه بندی بودجه دولت

۱۱۵	اهمیت طبقه بندی بودجه
۱۱۷	انواع طبقه بندی بودجه در ایران
۱۱۸	طبقه بندی دستگاهها (سازمانی)
۱۱۸	وزارتخانه
۱۱۸	موسسه دولتی
۱۱۸	شرکت دولتی
۱۱۹	مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی
۱۲۰	ردیف دستگاه
۱۲۰	شماره طبقه بندی دستگاههای استانی
۱۲۰	طبقه بندی عملیات دولت
۱۲۲	امور
۱۲۲	۱- امور عمومی
۱۲۲	۲- امور دفاعی
۱۲۳	۳- امور اجتماعی
۱۲۳	۴- امور اقتصادی
۱۲۳	فصل
۱۲۳	برنامه
۱۲۳	فعالیت
۱۲۴	طرح تملک دارائیهای سرمایه ای
۱۲۴	طرح انتفاعی
۱۲۴	طرح غیر انتفاعی

۱۲۴	طرح مطالعاتی
۱۲۴	طرح ملی و استانی
۱۲۵	پروژه
۱۲۵	قرارداد
۱۳۰	طبقه بندی هزینه ها
۱۳۰	طبقه بندی سازمانی
۱۳۱	طبقه بندی بر حسب نوع هزینه
۱۳۳	طبقه بندی بر حسب ماهیت هزینه ها
۱۳۳	هزینه های جاری (اعتبارات هزینه ای)
۱۳۴	هزینه های تملک داراییهای سرمایه ای
۱۳۵	بازپرداخت بدهیهای عمومی
۱۳۵	طبقه بندی بر حسب وظائف
۱۳۵	طبقه بندی بر حسب حسابهای مستقل
۱۳۵	طبقه بندی درآمدها
۱۳۶	طبقه بندی بر حسب نوع درآمد
۱۳۷	۱- درآمد عمومی
۱۳۷	۲- درآمد اختصاصی
۱۳۷	۳- درآمد شرکتیای دولتی
۱۳۷	طبقه بندی بر حسب منابع
۱۴۰	طبقه بندی بر حسب دستگاههای دولتی وصول کننده
۱۴۰	طبقه بندی اقتصادی
۱۴۲	خودآزمایی فصل ششم

فصل هفتم - تفریغ بودجه

۱۴۷	تعاریف تفریغ بودجه
۱۴۷	اهداف تهیه تفریغ بودجه
۱۴۸	تاریخچه تفریغ بودجه در ایران
۱۵۳	تفریغ بودجه در قانون اساسی
۱۵۳	تفریغ بودجه در قانون محاسبات عمومی
۱۵۵	تفریغ بودجه در قانون تفریغ بودجه سالهای پس از انقلاب
۱۵۶	تفریغ بودجه در قانون دیوان محاسبات کشور
۱۵۹	دلایل عدم تهیه تفریغ بودجه در سالهای گذشته
۱۶۰	رابطه صورتحساب عملکرد بودجه سالانه کل کشور و تفریغ بودجه
۱۶۲	گزارش تفریغ بودجه
۱۶۳	ارائه گزارش تفریغ بودجه توسط دیوان محاسبات
۱۷۲	خودآزمایی فصل هفتم

فصل هشتم - نقش ماکرواکنومیک بودجه و برنامه ریزی اقتصادی

۱۷۵	نقش ماکرواکنومیک بودجه
۱۷۷	مالبه عمومی و بودجه
۱۷۷	۱- وظیفه تخصیص منابع
۱۷۷	۲- وظیفه توزیع درآمد و ثروت
۱۷۸	۳- وظیفه تثبیت اقتصادی
۱۸۱	آثار ماکرواکنومیک روشهای مختلف تامین کسر بودجه دولت

۱۸۳	روندهای گوناگون استفاده از سرمایه و تامین مالی خارجی
۱۸۴	۱- تامین منابع مالی بدون مشارکت طرف خارجی (در نحوه استفاده از منابع)
۱۸۴	۲- تامین منابع مالی با مشارکت طرف خارجی (سرمایه گذاری خارجی)
۱۸۴	۳- تجارت متقابل
۱۸۵	بای یک (بیع متقابل)
۱۸۶	یوزانسر
۱۸۶	قراردادهای افسست
۱۸۶	تعریف برنامه ریزی اقتصادی
۱۸۷	نقش برنامه ریزی اقتصادی و بودجه
۱۹۰	خود آزمایی فصل هشتم

فصل نهم - مشکلات اساسی بودجه نویسی در کشورهای در حال توسعه

۱۹۳	مدیریت مالی عمری در کشورهای در حال توسعه
۱۹۶	وضعیت بودجه در کشورهای در حال توسعه
۱۹۸	علل ناکامی کشورهای در حال توسعه در برنامه ریزی اقتصادی
۱۹۹	دیدگاههای مکاتب اقتصادی در خصوص کشورهای در حال توسعه
۲۰۰	۱- نظریه نئو کلاسیکها
۲۰۰	۲- نظریه اقتصاددانان رادیکال
۲۰۱	بازار پول در کشورهای در حال توسعه
۲۰۳	منابع درآمدهای عمومی دولت و رشد اقتصادی
۲۰۴	اثرات اقتصادی مالیات بر کشورهای در حال توسعه
۲۰۵	۱- اثر مالیات بر عرضه کار
۲۰۶	۲- اثر مالیات بر پس انداز
۲۰۷	توسعه اقتصادی
۲۰۹	خودآزمایی فصل نهم

فصل دهم - مباحث نوین در بودجه ریزی

۲۱۳	خلق ارزش با بودجه بندی بر مبنای فعالیت
۲۱۳	بودجه بندی بر مبنای فعالیت
۲۱۴	جدول مقایسه بودجه بندی سستی و بودجه بندی بر مبنای فعالیت
۲۱۵	فرآیند مدل بودجه بندی بر مبنای فعالیت
۲۱۶	بودجه بندی مشارکتی
۲۱۸	تنظیم بودجه متغیر
۲۱۹	بودجه بندی با تشریک مساعی
۲۱۹	دفاع از بودجه (در موسسات تجاری)
۲۲۰	آشنایی با مسئولین تجدید نظر در بودجه
۲۲۰	ارائه طرحها و برنامه های بودجه به نحوی مطلوب
۲۲۰	ارائه مطالب به شکل کمی
۲۲۱	پرهیز از غافلگیری
۲۲۱	تعیین اولویت ها
۲۲۱	فرآیند بررسی و تجدید نظر در بودجه در موسسات تجاری
۲۲۳	حمایت صندوق ذخیره ارزی و عملکرد آن
۲۲۴	پایان بودجه نویسی سالانه
۲۲۶	خودآزمایی فصل دهم

فصل یازدهم - تعاریف و اصطلاحات بودجه

۲۲۹	بودجه
۲۲۹	بودجه متعادل یا متوازن
۲۲۹	بودجه بندی
۲۲۹	بودجه ریزی
۲۲۹	بودجه انعطاف پذیر - بودجه قابل انعطاف
۲۲۹	بودجه جاری
۲۲۹	بودجه جامع - بودجه تفصیلی
۲۳۰	بودجه بندی سرمایه ای
۲۳۰	بودجه سرمایه ای
۲۳۰	بودجه نفاذی - بودجه نهایی
۲۳۱	بودجه عملیات - بودجه دوایر
۲۳۱	بودجه اقتصادی
۲۳۲	بودجه گردان - بودجه غلطان
۲۳۲	بودجه ثابت
۲۳۲	بودجه موازنه
۲۳۲	بودجه نقدی
۲۳۳	بودجه بندی بر مبنای صفر - بودجه بندی از مبدأ صفر
۲۳۳	بخش عمومی
۲۳۳	برائت تدارک مالی - لایحه تامین درآمد
۲۳۳	برنامه ریزی
۲۳۴	برنامه ریزی اقتصادی
۲۳۴	برنامه ریزی مالی
۲۳۴	برنامه غلطان
۲۳۵	پیش بینی
۲۳۵	پیش بینی فروش - تخمین فروش - بودجه فروش
۲۳۵	تخمین مبتنی بر روند گذشته
۲۳۵	نوسه اقتصادی
۲۳۵	تفریع بودجه
۲۳۵	تخصیص بودجه
۲۳۵	حسابهای بودجه ای - حسابهای تخمینی
۲۳۶	خدمات عمومی
۲۳۶	خزانه - خزانه داری
۲۳۶	درآمد ملی
۲۳۶	درآمد سرانه
۲۳۶	دوره بودجه
۲۳۶	ذخایر ارزی
۲۳۷	رشد اقتصادی
۲۳۷	سیاست اقتصادی
۲۳۷	سیاست انبساطی
۲۳۷	سیاست پولی
۲۳۷	سیاست مالی

۲۳۷		سال مالی
۲۳۷		حسندوق بین المللی پول
۲۳۸		قوانین عمومی
۲۳۸		قرضه ملی
۲۳۹		کنترل بودجه
۲۳۹		سیستم مدیریت هزینه
۲۳۹		مالیه - تامین مالی - تدارک مالی
۲۳۹		مازاد خارجی
۲۳۹		محدودیت بودجه ای
۲۴۰		نفع عمومی - مصلحت عمومی
۲۴۰		نظارت
۲۴۰		وجوه عمومی - مالیه عمومی

فصل دوازدهم - سوالات چند گزینه ای و پیوستها

۲۴۳		سوالات چند گزینه ای
۲۶۶		پاسخنامه سوالات چند گزینه ای
۲۷۱		منابع و مأخذ فارسی
۲۷۴		منابع انگلیسی

لایحه بودجه کل کشور جامع ترین سندی است که دولت از طریق آن به هدایت اقتصادی جامعه می پردازد و اعمال حاکمیت می کند. نظام بودجه ریزی دولت با ساختارهای اداری، اجتماعی، سیاسی، حقوقی و فرهنگی جامعه ارتباط نزدیک دارد. این نظام به خصوص با ساختار اداری دولت شامل تشکیلات، روش ها، مدیریت نیروی انسانی و قوانین و مقررات مربوط ارتباط مداوم و مستمر دارد. از سوی دیگر این نظام در عین حال پاسخگوی وظایف دولت به خصوص در زمینه های اقتصادی و اجتماعی، همچون تامین و عرضه کالاهای عمومی، اشتغال، بیکاری، وضعیت تولید، پس انداز، سرمایه گذاری را در بر می گیرد تا در مجموع دولت بتواند مسئولیت پاسخگویی مالی و عملیاتی خود را در مورد مصرف منابع عمومی در قبال شهروندان ایفا و از سوی دیگر به شهروندان که صاحبان اصلی حق محسوب می شوند و حق دانستن حقایق و پاسخ خواهی در خصوص مصرف منابع مالی عمومی را برای خود محفوظ داشته اند، کمک می کند که این مسئولیت خطیر را مورد ارزیابی و قضاوت آگاهانه قرار دهند؛ بنابراین، این نظام باید از شفافیت لازم برخوردار باشد. در نتیجه یکی از مباحث بسیار مهم در خصوص بودجه دولتها شفافیت بودجه ای است. در این خصوص هیئت رئیسه صندوق بین المللی پول در آوریل ۱۹۹۸ بیانیه ای برای شفافیت بودجه ای صادر کرد؛ پیام این بیانیه مبتنی بر اعمال صحیح اقتدار دولتها برای نیل به ثبات کلان اقتصادی و رشد کیفی اقتصادی و توجه به اهمیت حیاتی آن است. بعبارت دیگر شفافیت بودجه ای یعنی اطلاعات مربوط به ساختار و وظایف دولت، اهداف و سیاستهای بودجه ای، حسابهای بخش عمومی و در مجموع پیش بینی های بودجه ای کلا باید در اختیار عموم و آحاد جامعه قرار گیرد.

شفافیت بودجه ای امکان پاسخگویی را تقویت می کند، بر اعتبار بودجه می افزاید، سیاستهای پولی و مالی دولت را تعیین می کند، فایده آن کاهش هزینه های اخذ وام ها، افزایش حمایت عمومی از سیاستهای کلان اقتصادی است که در مقابل مدیریت غیر شفاف بودجه ای ممکن است به بی ثباتی، ناکارایی یا تشدید نابرابری ها در توزیع ثروت و درآمد منجر شود. برای شفاف سازی بودجه ای باید چهار اصل که زیر بنای آن محسوب می شود را رعایت نمود:

اصل اول: اصلی

شفافیت وظایف و مسئولیت ها (ترسیم مرزی دقیق بین فعالیت های بودجه ای، پولی و بنگاههای عمومی درون دولت از یک سو و بخش عمومی و خصوصی از سوی دیگر).

اصل دوم : دسترسی همگانی به اطلاعات (ضرورت پابندی دولت به انتشار اطلاعات بودجه ای و دسترسی قرار گرفتن اطلاعات بودجه ای بصورت عمومی و بدور از تبعیض که اطلاعات خاص و محرمانه در اختیار گروهی از افراد قرار گیرد که به آن رانت اطلاعاتی گویند).

اصل سوم : آماده سازی ، اجرا و گزارش علنی بودجه (گزارش ها و عملکرد دولت باید با استانداردهای ساخته و پرداخته شده بین المللی، حسابداری و آماری تطابق داشته باشد).

اصل چهارم : تضمین بی طرفانه (این تضمین از طریق حسابرسی مستقل به دور از تمایلات گروهی باید توسط سازمانهای ذیربط مانند دیوان محاسبات کشور، سازمان بازرسی، سازمان حسابرسی در خصوص مدیریت بودجه ای دولت مورد بررسی و اظهار نظر قرار گیرد).

نظام آمارهای مالی دولت، روش طبقه بندی بودجه توصیه شده از سوی صندوق بین المللی پول و سازمان ملل است؛ که به عنوان چارچوبی یکسان برای همه کشورها قابل اجرا است. این موضوع قابلیت قیاس بین کشورها را فراهم و اشکالات موجود در طبقه بندی های بودجه را مرتفع می کند که این موارد در کتاب حاضر ملحوظ گردیده است. در پایان امیدوارم این اثر بتواند گامی مؤثر در ارتقاء نظام بودجه ریزی کشور فراهم آورد و از دانشجویان محترم واساتید گرامی تقاضا می کنم مؤلف را از راهنمایی های عالمانه و خردمندانه خود بی نصیب نکنند تا در چاپهای بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

ومن ... التوفیق

دکتر پرویز سعیدی